

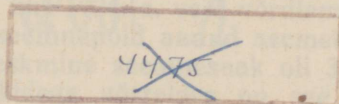
Timutiseemne kasvatamisest

R. Tamm

Äratrükk aastaraamatust „Niit ja Karjamaa“ III.

Timutiseemne kasvatamisest

R. Tamm

Äratrükk aastaraamatust „Niit ja Karjamaa“ III.

5229

J. RATASEPA TRÜKK — TALLINNAS,

Lai t. 43, tel. 32-61.

A-7609

Timutiseemne kasvatamisest.

Asendagem timutiseemne sissevedu timutiseemne väljaveoga.

R. Tamm.

Oleme aasta-aastalt sissevedanud suured hulgad välismaa timutiseemet. Samal ajal oleme teinud kihutusetööd timutiseemne kasvatamiseks kodumaal. Kuid vaatamata sellele sisseveetava timutiseemne hulk aina suureneb.

Riigi Seemnekontrolljaama andmeil on meile välismaa timutiseemet sisse veetud¹⁾:

1925/26 aastal	10.242 kg
1926/27 "	46.253 "
1927/28 "	119.454 "
1928/29 "	188.907 "
1929/30 "	155.863 ²⁾ "

Ja seda kõik laseme sündida, sellest hoolimata, et meie olud otse soodustavad timutiseemne kasvatamist, et meie timuti sordiväärtus on kõrgem sisseveetava omast ja et timuti seemnesaagid meil on täiesti kindlad ja võrreldes välismaa saakidega kõigi meie põlluviljade seemnesaakide kõrval ka väga kõrged.

Viimase viie aasta jooksul, mil oma timuti seemnekasvatuses reaskülvis juba kindlamad kogemused, on timuti seemnesaak Eesti Seemneviljaühisuse Jõgeva Seemnekasvanduses püsinud järjekindlalt kõrgele.

Sääljuures on üks 1924. a. veel võrdlemisi ekstensiivsetes oludes rajatud timuti seemnepõld annud seemet juba 6 aastat, missuguse aja jooksul keskmine seemnesaak oli 336 kg ha kohta. Järgnevate aastate saakidega võrreldes on see veel väike saak, sest juba 1925. a. külitud seemnepõld andis 4. aasta jooksul keskmiselt 512 kg ja 1926. a. külitud põld sama aja jooksul keskmiselt 443 kg ha-lt. Sääljuures on viimased seemnepõllud annud ühtlaselt hääd seemnesaaki kuni IV. lõikuseaastani. Kõik timuti seemnepõllud Jõgeva Seemnekasvanduses I. kuni VI. lõikuse aastani andsid 1930. a. 12,74 hektaarilt keskmiselt 489 kg seemet ja 3354 kg põhku hektaari kohta. Suurim seemnesaak, mis meil timuti seemnekasvatuse alal üldse saadud, oli 1930. a. ühelt 1929 a. külitud seemnepõllult, mis andis I. lõikuseaastal 923 kg seemet hektaarilt.

Timuti seemnesaakide suuruse kõrval on timutiseemne kasvatuse olnud juba rea aastate jooksul ka täiesti kindel. Meil sageli korraldunud põlluviljade ikalduse aastad pole avaldanud timuti seemnekas-

¹⁾ A. Ratt: Meie heinaseemnete tarve, kaubandus, turg ja hinnad — Niit ja Karjamaa II. 1930.a.

²⁾ Viimane arv Riigi Seemnekontrolljaama esialgse kokkuvõtte järele.

Timuti seemnesaagid Jõgeva Seemnekasvanduses kilogrammides hektaarilt.

	Lõikuseaasta						Keskm. saak
	I	II	III	IV	V	VI	
1. Timut Primus, 1,48 ha, külitud 1924. a. kesale haljasviki järele, eelvilil suinisu	224	317	510	354 221 ⁴)	322 2102	288 1881	336
2. Timut Primus, 1,48 ha, külitud 10. IX. 1925. a. kesale haljasviki järele, eelvilil suinisu	— ¹⁾	606	553 3099	501 2822	386 2490		512
3. Timut Jõgeva 54, 2,04 ha, külitud 31. VII. 1926. a. haljasviki järele, eelvilil kartul	483	400 4176	468 2585	419 3252			443
4. Timut Jõgeva 54, 3 ha, külitud 15. VI. 1927. a. kartulimaale	516 3276	532 2948	453 3685				500
5. Timut Jõgeva 54, 2 ha, külitud 15. VI. 1928. a. juurvilja maale	541 3440	462 3317					502
6. Timut Jõgeva 54, 2,74 ha, külitud 14. VI. 1929. a. kesale haljasviki järele	923 5500						

vatusale mingit halba mõju. Otse vastupidi — seemnesaak oli kogu aeg väga hää. Samal ajal kui 1928. a. põlluvili ikaldus, andsid timuti seemnepõllud kindla saagi. Kõigilt seemnepõldudelt I. – IV. lõikuseaastani kokku 8. hektaarilt oli seemnesaak sel aastal keskmiselt 458 kg, kusjuures suurem saak oli 553 kg. Seesugusena oleks timuti seemnekasvatust tähtis ka maatulunduse haruna, mis aitab majapidamist kindlustada põlluviljade ikalduse puhuks.

On täiesti arusaamata, miks ei hakata timutiseemet kodumaal kasvatama suuremal hulgal, miks ei vea meie timutiseemne sisseveo asemel timutiseemet välja.

Kui meil võrdlemisi laialdaselt saadakse toime seesuguse raske ja tülika seemnekasvatuseetööga nagu punase ristikehinaseemne kasvatamine, kus peksu ja puhastamise raskuste kõrval tuleb võidelda ka veel loodusliste raskustega, miks ei peaks siis toime tulema

¹⁾ Timuti külv tehti eelmisel aastal liig hilja, sellepärast tuli I. lõikuse aastal seemnepõld niita heinaks.

²⁾ Viimasel kolmel aastal, 1928–1930, on juure lisatud ka põhusaak kilogrammides hektaarilt.

palju hõlpsama timutiseemne kasvatamisega, missugust tööd meie loodus päälegi soodustab.

Olgu ristikheinaseemne sisseveoga veel kuidas on, aga timutiseemet meile sissevedada on täiesti üleliigne. Seda peab põllumees ise kasvatama. Timutiseemne kasvatus kordaminek tuleb lugeda meil lõpulikult lahendatuks. See töö on näidanud oma edukust mitte üksi katsejaamades, vaid just meie tegelikkude seemnekasvatajate juures. Æg on sellest järeldusi teha kõigil timutiseemne tarvitajail.

Küligem alul ainult oma tarbeks. Talus kus iga aasta külitakse tiin või paar põlluheina, on küllalt, kui hääl maal külitakse 500 ruutm. suurune timuti seemnepõld reaskülvis. Ma olen veendunud, et see katse juba aasta pärast avatleb külma suurema timutiseemnepõllu, et kasvatada timutiseemet ka müügiks.

Kui ei meelita järeletegemisele meie suurseemnekasvataja, Eesti Seemnevilja Ühisuse, edusammud timutiseemne kasvatamise alal, kui ta on võib-olla kuidagi erandseisukorras ehk omab võib-olla mingi erilise soodustuse, mida pole põllupidajal, nagu arvavad tihti E. S. Ü. seemnekasvandusi külastanud ekskursandid (kuigi täiesti aluseta), kui see arvamine peaks võtma põllupidajalt usu, et ka tema seda võib omas majapidamises, siis olgu mainitud, et timutiseemne kasvatus pole olnud edukas mitte üksi E. S. Ü. seemnekasvandustes, vaid ta on olnud edukas ka talus. Neid talusid on aga kahjuks veel liiga vähe. Tean talu, kus olin soovitanud 1929. a. prooviks külida väiksema timuti seemnepõllu reaskülvis. See andis 1930. a. ha kohta 757 kg seemet. Nüüd polnud vaja enam mingit soovitust selle seemnekultuuri laiendamiseks. Kui läksin sügisel talust andmeid saama seemnesaakide kohta, oli sääl juba külitud 2 vakamaad timutit seemneks reaskülvis.

Kui teiste, meil samuti hästi õnnestunud kõrsheinte seemnekasvatamisel võib tekkida raskusi nende seemnete turundamisel, siis timutiseemne kasvatamisel ei tule see küsimus esialgu kõneallagi. Hää timutiseeme viiakse juba kodust ära, või see võidakse müüa suurema vaevata lähemasse tarvitajate- või majandusühisusse.

On teada, kuidas igal kevadel sõidetakse kümneid kilomeetreid, et tuua timutiseemet, kuidas ühiskauplustes tihti käiakse otsimas timutiseemet ja oodatakse selle päralejõudmist. Mis raskusi võiks teha sellises olukorras kauba realiseerimine.

Kuidas timutiseemet kasvatada.

Heinaseemne kasvatamise edendamiseks tehtud propaganda on seni piirdunud peaausjalikult seniste edusammude rõhutamisega ja osutamisega neile võimalusile, mis sel alal olemas. Vähe on kirjutatud sellest kuidas heinaseemet kasvatada.

Timutiseemne kasvatamisele asudes kõige päält lahendagem küsimus, kas võtta tarvitusele

reaskülv või laiialtkülv.

Laiialtkülv öeldakse olevat lihtsam: — jätame seemnepõlluks

lihtsalt vanema timuti-ristikheina põllu, kus ristikhein juba kadumas, kasvatame timutiseemet põlluheina söödile järgneva rukki hulgas nagu Virumaal, kus puuduliku söödi harimise tõttu timut osalt kasvama jääb, või teeme selle töö pisut korralikumalt — külime puhtale juurviljamaale, kartulimaale või kesale timuti seemne laialkülvis.

Esimene seemnekasvatamiseviis, vanemast põlluheinast seemet võtta, on ebaotstarbekohane juba sellepärast, et seemnesaagid on väikesed. Seemnepõllu all peame hoidma suured maa-alad. Päälegi saadakse selle seemnekasvatamiseviisi puhul umbrohune ja prahine seeme. Puhastamise masinad aga on kallid, neid ei jõua talu muretseda. Puhastamine läheb kalliks ka mujal. Ärid kurdavad sageli, et kodumaal ekstensiivselt kasvatatud seemet kokku ostes ja puhastades läheb seeme kalliks ega leia ostjaid.

Teisel seemnekasvatamise viisil, rukki hulgas, on samad puudused, mis esimesel — väiksed saagid, umbrohune seeme. Timuti seeme kukub siin ühes umbrohu seemnetega, liivaga ja mullaga peksumasina alla. See seemnekasvatamiseviis on päälegi juba ette rajatud talivilja ikalduse lootusele. On rukis hää — ja seda soovime kõik — siis pole timutil ruumi kasvada. Viimasel ajal ikka rohkem levinud põhjalikum maaharimine, ristikusöödi eelkoorimine ja parem kesa ettevalmistus rukki külviks, paneb sellele seemnekasvatuseviisile loomulikult piiri. Viimasel ajal ongi sel põhjusel timutiseemet Virumaalt juba palju vähem turule ilmunud.

Kolmas viis oleks eelmistest parem, kuid kogemused näitavad, et kõrsheina liigid laialkülvis ei anna seemet nii palju kui reaskülvis. Mõni heinaliik kaotab laialkülvis oma seemnekasvatamise võime hoopis, nagu punane aruhein. Ka siin pole võimalik ära hoida umbrohtu, mis juba enne heinaorase tärkamist kasvama hakkab.

Kõik eelpool loetletud vead puuduvad intensiivsel reaskülvi kultuuril. Sellepärast tuleb timuti seemnekasvatust arendada rohkem intensiivsuse suunas. Otstarbekohasem on külida väiksem seemnepõld hääle maale reaskülvis ja hoida see puhas, kui jätta seemneks suurem põld laialkülvis.

On vale arvamine, et viimane kasvatamiseviis on hõlpsam ja odavam. Reaskülvis tuleb seeme kindlasti odavam ja nähakse varsti, et see kasvatamiseviis on ka hõlbus. Neid kogemusi omandada pole raske.

Timuti seemet reas külides saadakse tarviliku hoolsuse juures puhas seeme ilma mingi eri masinateta, mispärast seemet turu jaoks kasvatades saadakse selle eest kallimat hinda.

Ka oma külvides peame tarvitama ikka puhast seemet, et ükskord vabaneda neist umbrohtude miljardeist, mida oma põllul kasvatame. Õieti talitab see põllumees, kes omale seemneks külib kõige parema ja ära müüb halvema.

Seemne omahind tuleb väiksem reaskülvis, sest saagid pinna üksuselt on suuremad, mille tõttu maa rent koormab seemet vähem.

Peksmine on hõlpsam ja seemet tuleb rohkem välja. Seemne puhastamine on lihtne ja odav, sest seeme kasvas juba põllul puhas ja puhastada tuleb teda veel ainult hagonaist.

Nii on mitu kaaluvat majanduslist põhjust, miks timuti seemnekasvatamisel on ainuõigustatud intensiivne puhas reaskülv.

Heinaseemnepõllu valik, maa ettevalmistamine ja väetamine.

Heinaseemnepõld asutatakse 6—7 aastaks, enne kui see maa tuleb jälle põhjalikule harimisele. Vahepeäl on võimalik teha ainult kerget vaheltharimist. Sellepärast valitagu heinaseemnepõlluks

6. joon. Timutiseemnepõld soos, Mikuri talus, Harjumaal 1930. a. Reavahe 40 sm
(külitud 1929. a. kevadel).

vanas jõus olev, hästi ettevalmistatud ja umbrohust puhas maa, mis võimeline nii kaua vastu pidama ilma vahepeälse põhjalikuma harimiseta.

Kõige paremini heinaseemne külviks ettevalmistatud maa on juurvilja- või kartulimaa. See maa sai juba eelvilja jaoks põhjalikuma harimise, teda väetati põhjalikumalt, kohendati suve jooksul mitu korda vaheltharimisega ja hoiti puhas umbrohust.

Puhtus umbrohust heinaseemne alla tuleval põllul on peanõudeid, millest oleneb heinaseemne põllu tasuvus. Rajatakse heinaseemnepõld umbrohusele maale, siis neelab umbrohu hävitamine kõik tulu lootused. Pole sellepärast ülearune nõudmine, et heinaseemnepõlluks määratud maa olgu puhas ja hästi ettevalmis-

tatud nagu kapsa peenar. Siis võime olla kindlad kõige parematele tulemustele. Maa ettevalmistus tehtagu juba sügisel pääle kartuli ja juurvilja koristamist. Kevadeks jäägu ainult pinna tasandamine ja mulla peenendamine, et maa oleks külvi ajaks küllaldaselt vajunud ja saaks külda varem.

Kui eelvili sai tubli laudasõnniku, nagu juurvili, siis on heinaseemnepõld saanud tarviliku väetuse esimeseks aastaks. Heinaseemnepõld, mis ju esimesel aastal ei anna saaki, ei suuda ka kasutada tema jaoks antud rikkalikumat väetust. Sel põhjusel jääb muidugi ka ära kevadine kunstväetis superfosfaat ja kaali. See tuleb anda sügisel. Lämmastik jäägu kevadeks. Kui aga seemnepõld on asutatud kultuursoos, siis tuleb anda kunstväetisi ka esimeseks aastaks. Mineraalmaal antagu eelviljale tugev laudasõnnik.

Külviks olgu maa veel hästi tasandatud, korralikult läbi äestatud ja peene struktuuriga, et madalalt külitud heinaseeme paremini kattuks mullaga. Lahtised kivid, mis takistavad reavahelt harimist, tulevad kõrvaldada. Suurema seemnepõllu rajamisel võetagu arvesse, et seemnepõld oleks ühtlaselt tasane. Künklisel maal ei valmi seeme ühtlaselt. Aga ka väiksemad lohud ja ebatasasused tulevad võimalikult tasandada, et neisse ei tekkiks sulamise veed ega jäätus. Kus pole võimalik tasandada, olgu hoolitsetud vee äravoolu kraavide ja vesivagude eest. Selles mõttes on madal soo ideaalseim maa timutiseemne põlluks. Maa iseloom pole timuti juures kuigi suure tähtsusega. Timut kasvab mitmesugusel maal — nii kergemal kui ka raskemal mineraalmaal ja väga hästi ka sool. Peaasi on et maa oleks korralikult ettevalmistatud ja väetatud.

Õieti rajatud timutiseemnepõld igaaastase kunstväetise ja tarviliku vaheltharimise juures suudab anda 4 aastat järgimööda ühesugust püsivat hääd saaki. Siis hakkab seemnesaak langema, kuid seemet võtta tasub ka veel 6-dal aastal ja mõnel juhul isegi veel kauem.

Kolmandal või neljandal aastal mil seemnesaagid juba hakkavad vähenema on tarvilik seemnepõldu väetada turbasegase või pudedal laudasõnnikuga. Seesugune päälisväetis, vaheltharimise riistadega mullaga segatult, aitab uuesti elustada heinaseemnepõldu, tõsta saaki ja pikendada selle kestvust. Kui virtsa kogutud, on soovivat timutipõldu väetada ka virtsaga. Timutiseemnepõld kannatab rikkalikku N väetist, ilma et lamanduks. Sel teel on võimalik saavutada kõrgeid saake. Reeglipärane igaaastane timutiseemnepõllu väetamine seisab kunstväetise külimises. E. S. Ü. seemnekasvandustes, kus heinaseemnekasvatamisel juba 10 aastane minevik, külitakse timutile sügisel 250--300 kg superfosfaati ja 100--150 kg 40% list kaalisoola ha kohta. Kevadel antakse sellele veel lisaks 150 kg lämmastiku väetist.

Soos on seemnepõllu kestvus veelgi suurem kui mineraalmaal ja seemnesaagid peaaegu võrdsed küllaldase mineraalväetise puhul. Soomaal on umbrohust puhtus esimeseks nõudeks, sest siin

on umbrohuga võitlemine veelgi raskem. Kui soo on olnud juba mitu aastat põllukultuuride all, nagu seda algajate sooharijate juures veel tihti juhtub, siis on seemnepõllu asutamine soos raske. Väga hõlbus on aga timutiseemet kasvatada värskelt ülesharitud soos, sest siis on soo veel täiesti puhas umbrohist. Kui ruttu sood võib heinaseemnepõllu alla võtta, ripub soo omadustest. Hästi kõdunenud korralikult haritud soomaal on see täiesti võimalik juba pääle esimest vilja.

Seemnepõllu külimine.

Külviseeme olgu puhas umbrohist, kõrge külviväärtusega ja puhtasordiline. Hääks timutiks on osutunud Jõgeva 54 ja Svalöfi Primus, mõlemad müügil E. S. Ü. seemnekasvandustest.

Jõgeva Seemnekasvanduses, kus on saadud suuri timutiseemnesaake, on reavaheks võetud 40 sm. See näib olevat kohane reavahe mineraalmaal. Hääl madalool, kus taimede vegetatiivsete osade kasv lopsakam ja suurem, oleks soovitatav reavaheks võtta 50 sm Read olgu sihitud põhjast lõunasse. Õige tähtis ja suure mõjuga edaspidistele seemnesaakidele on seemne külvimäär. Liig tihe külv nagu ka liig hõre külv vähendab seemnesaaki. Paraja reavahe ja külvimäära leidmiseks on Jõgeva Sordikasvanduses katsed käimas, kuid tulemusi pole veel avaldatud. Jõgeva Seemnekasvanduses on külitud ha kohta 40 sm reavahe juures 9—11 kg seemet. Vanemates külvides isegi kuni 14 kg. See norm on kahtlemata liig suur, sest hääl timuti puhaskülvinorm on ainult 11 kg. Seemnepõllule aga läheb seemet vähem ja õigel ajal külides peaks jätkuma 6—7 kilogrammist hektaarile.

Hääl riist timutiseemne külimiseks on planeet junior, külviseadeldisega. Masin tuleb enne külvimuidugi proovida, et ta külviks umbes paraja normi. Seemne külv tuleb teha õige madalalt. Eriti tähtis on madal külv mineraalmaal, kus nõrgal eol raske mullast läbi tungida, ja taim sügavale külitult üldse ei tule üles või tärkab hilja ja jääb kauaks kiduraks. Külida tuleb planeediga nii madalalt kui saab, nii et seeme väevalt kattuks õhukese mulla korraga. Kerges soomullas võib külv olla sügavam.

Ei vajuta planeedi rull mulda küllalt tihedasti kinni, tulevad reakohad uuesti rullida või rullida kogu põld rõngasrulliga. Kui puudub planeet junior, võib külida käsitsi. Hõlbus on timutiseemet külida pudelist läbi hanesule nagu külitakse mõnes kohas veel näeri seemet, kusjuures konksuga tõmmatakse ette sirged madalad vaod, mis pääle külviseemne õhukeselt kinni rehitsetakse.

Juhul kui orase tärkamise ajal selgub, et read mõnest kohast on jäänud tühjaks, mis võib juhtuda planeediga külides, siis tulevad need kohad uuesti külida.

Külvi ajal on suur mõju heinaseemne saagile. Seemnepõld, nagu heinaseemne üldse, tuleb külida vara kevadel, kusjuures maapõhjalikum ettevalmistus tehtagu sügisel. Kuigi timut väga hästi kannatab ka sügisest külvil, on seemnepõllu paremaks külviajaks

siiski varane kevad. Varakevadised külvid annavad juba järgneval aastal maksimaalse saagi. Hilisemad kevadised külvid võivad kergesti jääda kuiva kätte. Varasematel külvidel, kus oras sügavamini juurdunud, on heina orasel õige suur põuale vastupanu võime. Ka neil külvidel tekib kasvuseisak juuni teisel poolel ja juuli alul, kuid hiljem areneb oras ikkagi jõudsasti. Selle vastu on aga noored küllaldaselt juurdumata orased väga tundelikud põua suhtes ja hävivad kestvama kuiva ajal, nagu sageli juhtub mai lõpu ja juuni kuu külvidega. Ka suvised külvid võivad kergesti äparduda. Hää on kui heinaseeme veel üldse ei idanenud enne põuaseid ilmu, siis vähemalt võib tast veel hiljem asja saada. Heinaseeme idaneb aeglaselt. Vara kevadel jätkub selleks niiskust küllaldaselt ka mulla pinnas. Juba sellepärast on varane külv alati kindlam.

Kui just ei taheta loobuda haljasvikist kui eelviljast timuti külviaastal, siis võib timutit seemneks küllida ka sügissuvel. Iga tahes tuleb sel juhul arvestada väiksema seemnesaagiga.

Sügissuve külvil on küll mõningad paremused töö jaotuse mõttes, maad on võimalik paremini ettevalmistada ja umbrohuga on võitlemist vähem kui kevadise külvi puhul. Kuid sügissuve külvidel on see hädaoht, et need aja puudusel ikka edasi lükatakse kuni seemnepõllu külimine jääb juba koguni hiljaks. Sel põhjusel jäi saamata timuti seemnesaak I. lõikuseaastal Jõgeva Seemnekasvanduses 1925. a. sügisel 10. sept. külitud seemnepõllult ja timut tuli niita heinaks. Nii tuli kaotada mitu korda väärtuslikum timuti seemnesaak eelmise aasta haljasviki pärast.

Küllida tuleb tingimata ja ainult katteviljata. Sellega läheb põllult ühe aasta saak küll kaduma, kuid järgnevad aastad tasuvad selle rikkalikult.

Hoolitsemine kasvuajal.

Kuigi meie valisime timutiseemne kasvatamiseks puhta maa, ometi on sääl ikkagi mitmesuguseid umbrohu seemneid, mis tärkavad juba enne kui timutiseeme jõuab idaneda. Umbrohi tuleb seemnepõllult aegsasti hävitada, juba siis, kui umbrohu taimed alles nõrgad ja muld kerge. Kohane riist selleks on vahelharija planeet, mille umbrohu lõikenoad tuleksid teha hästi teravaks. Hõlbus on hävitada umbrohtu noorelt tarbekorral planeediga 2—3 korda suve jooksul läbi ajades. Ridade päält tuleb umbrohi kõrvaldada käsitsi. Hilisemad vahelt harimised võib teha hobuse planeediga või siiliga, kuid ettevaatlikult, et muldamisel muld ei satuks noortele heintaimedele. Rohkem tööd umbrohu hävitamisega on ainult esimesel aastal. Hiljem on timut juba suur ja need umbrohud, mis meid tülitasid esimesel aastal, ei tule siis enam arvesse. Siiski tuleb ka järgmistel aastatel kevadel varakult kui maa taheneb ja sügisel päälle koristamist hobuse planeediga, siiliga või harkadruga ridade vahelt harida maa õhutamise ja kohendamise mõttes, mis hoiab seemnepõllu kauemat aega hääs vormis.

Koristamine, peksmine ja puhastamine.

Timuti seeme ei varise nii kergesti nagu mõnel teisel kõrshelina liigil, sellepärast pole timutiga nii suurt hoolt paraja koristamise aja valikul. Seemnepõld tuleb koristada umbes lina peo suurustesse vihkudesse, niites lõikuse masinaga või selle puudumisel käsitsi. Vihud pannakse väikestesse, alt võimalikult laiemale asetatud hakkidesse (10—12 vihku koos). Seeme valmib siis järele, kuni muutub kuivaks ja kõvaks. Vihmade puhul tulevad seemnevihud rutem küüni vedada, kuivade ilmadega võivad hakid kauem põllul seista. Tähtis on, et seeme oleks hästi järele valminud ja vihud kuivad, siis võivad nad küünis seista kuni tuleb peksmiseks kohane aeg.

Seeme pekstakse hariliku viljapeksu masinaga. Parem selleks on masin, millel tiiftidega trummel, sest lattidega trummel koorib teri. Et masin seemne paremini välja võtaks, tuleb trummel asetada võimalikult koomale. Trumli vahele lastes tuleb vihk ladvast lahti lüüa, tüükast seni kinni hoida kuni seeme pädest väljas ja siis alles lasta vihk läbi masina.

Timuti seemne puhastamine sünnib hariliku tuulikuga, sellekohaste peenemate sõelte abil.

Pääle peksmist tuleb seeme kuivatada. See tehakse harilikus kuivatises, kusjuures seeme tuleb laiali ajada suurele riidele või kuivatatakse kinnistes kottides.

Timuti seemnekasvatuse töö kordaminek sõltub suurel määral sellest kuidas seda tööd tehakse. Paljud timutiseemne kasvatajad, kes kasvasid seemet vanas ristikusöödis, on loobunud timutiseemne kasvatamisest, kui ebatasuvast tööst. See võib olla õigustatud seesuguse kasvatamiseviisi juures. Kui aga siirduda laialkülvilt ja ristikusöödis timutiseemne kasvatamiselt reaskülvi kultuurile, siis muutub seemnekasvatuse töö jälle tasuvaks.

Teiste põlluviljadega peame nägema vaeva, et osata nende valmistamise kulusid vähendada turuhinna tasapinnani. Teraviljade juures osutub see koguni võimatuks, ilma kunstlike kaitseabinõudeta. Timutiseemet võime aga kodumaal ka praegu kasvatada tunduvalt alla turuhinna.

Sellepärast asugem kordki kasutama kodumaa soodsat olukorda timutiseemne kasvatamiseks, mis on seni eranditult hästi õnnestunud reaskülvi kultuurides. Küligem juba tänavu väiksem timutiseemnepõld reaskülvis ja asendagem timutiseemne sissevedu mõne aasta pärast timutiseemne väljaveoga.

Eesti Sordiparanduse Seltsi teated.

- J. METS: Eesti lina külviseemnest ja selle tähtsusest Lääne-Euroopa linakasvatusele. Tartus, 1922.
- J. METS: Tänavused heinaseemne-segud. Tartus, 1924.
- J. METS: Tänavune heinaseemne-turg ja põldheinakülvi võimalused. Tartus, 1924.
- Nr. 4. R. TAMM: Tähtsamad teravilja sordid. Tartus, 1925.
- Nr. 5. R. TAMM: Eesti Sordiparanduse Seltsi tegevus 1925. a. Tartus, 1926.
- Nr. 6. R. TAMM: Tähelepanekuid sordiarendusetöö alalt Saksamaal. Tartus, 1927.
- Nr. 7. R. TAMM: Eesti Sordiparanduse Seltsi tegevus 1926. a. Tartus, 1927.
- Nr. 8. Seemnepõldude tunnustamise põhimäärused.
- Nr. 9. R. TAMM: Mõnda eesti punasest ristikeinast. Tartus, 1928.
- Nr. 10. R. TAMM: Kuues üleriigiline seemnevilja-näitus. Tartus, 1928.
- Nr. 11. R. TAMM: Semnevilja küsimus tänavu. Tartus, 1929.
- Nr. 12. R. TAMM: Timutiseemne kasvatamisest. Tallinnas, 1931.
-

A-76